

Ändtarmsframfall hos gris

Vad beror det på och vad kan man göra?

Ändtarmsframfall, även kallat rektal prolaps, förekommer bland alla kategorier grisar. Ändtarmen hålls på plats av muskler och ligament. Dessa muskler och ligament kan försvagas och brista som följd av ett ökat inre tryck i buken. Orsaker kan vara till exempel förstoppning, förträngning i urinvägarna eller hosta vilket får till följd att tarm tränger ut genom anus. Normalt hittar man endast enstaka grisar med framfall men i vissa besättningar kan många grisar drabbas. Ändtarmsframfall förekommer oftast vid en ålder av 2-5 månader och drabbar mellan 0,5 till cirka 5 % av de växande grisarna.

Orsaker till ändtarmsframfall

- Låga födelsevikter
 - Grisar med låga födelsevikter har färre och svagare muskeltrådar
- Årstid
 - Kalla och fuktiga årstider ökar risken för att temperaturen i stallet sjunker och grisarna fryser
- Skador på anus
 - Bitskador på anus och förlossningsskador hos suggan
- Tarminfektioner
- Foderstatens sammansättning
 - Foder med liten eller ingen struktur och som malts finare än rekommenderat har en negativ påverkan på tarmen
 - Hangrisar som utfodras med höga kalciumhalter har en ökad risk för att få förträngningar i urinvägarna och drabbas oftare än hongrisar av ändtarmframfall
- Foderhygien
 - Toxiska substanser (zearalenon) från mögelsvampar ökar antalet ändtarmsframfall. Höga halter av zearalenon i foder leder även till svällda vulvor och spenar hos nyfödda sogrisar.
- Plötsliga förändringar av foderstaten
- Antibiotika
 - Grisar som behandlas med antibiotika innehållande lincomycin eller tylosin drabbas oftare än normalt av ändtarmsframfall i början av behandlingen.

Vad kan man göra?

Grisar som drabbats av ändtarmsframfall ska omgående flyttas till egen box för att förhindra att övriga grisar i boxen börjar bita på framfallet. Mindre framfall kan dras tillbaka spontant. Grisar som är negativt påverkade av framfallet, avmagrade eller sjuka, ska avlivas omedelbart. Den del av tarmen som trängt ut genom analöppningen kan avstötas naturligt, normalt ca 10 dagar. Det finns möjlighet att korrigera ändtarmsframfall med kirurgiska ingrepp utförda av veterinär.

Om antalet grisar med ändtarmsframfall ökar i besättningen bör man försöka hitta den bakomliggande orsaken. Temperatur i stallet, fodrets sammansättning och hygieniska kvalitet kontrolleras. Om tarminfektionerna i besättningen ökat kan en eventuell antibiotikabehandling kan vara en bakomliggande orsak, rådgör med veterinär.

Källor:

Straw, B. E. 2006. *Diseases of Swine*. 9th ed, Blackwell Publishing, USA.

Kolden, A. 1994. Rectumprolaps hos gris. *Norsk Veterinær Tidsskrift*. 106, sid 731

Team-Svins hemsida: www.team-svin.dk, Vejledninger, Rektalprolaps. Avläst 090324